

Õiguskantsler

Heli Kaer
Juhataja
SA Hooldekodu Saaremaa Valss
saaremaavalss@saare.ee

Teie nr
Meie 27.06.2022 nr 7-8/212135/2203456

Kontrollkäik Hooldekodusse Saaremaa Valss

Austatud proua Heli Kaer

Õiguskantsleri nõunikud kontrollisid 11. novembril 2021. aastal ette teatamata SA Hooldekodu Saaremaa Valss (edaspidi: hooldekodu) tegevust.

Hooldekodu siseruumid jätavad hubase mulje. Hügieeniruumid on puhtad ja nüüdisaegsed. Majas on olemas vajalikud abivahendid (käetoed, tõstuk, rulaatorid, pesemisraamid jms). Elanikud saavad isiklike asju hoida lukustatud kapikestes. Hooldekodus on avar söögiruum, kus on võimalik korraldada ka kontserte ja ühistegevust. Inimeste terviseseisundit jälgivad õed. Hoone on ligipääsetav ka liikumisraskustega inimestele.

Probleemiks on töötajate nappus. Hooldekodus peaks olema rohkem töötajaid, et elanike eest saaks hoolitseda nagu vaja. Inimeste majutamisel tuleb arvestada tervisekaitsenõudeid. Hooldekodu elanike hooldusplaani tuleb üle vaadata vähemalt kord poolaastas.

Rahul ei saa olla sellega, et sügava liitpuudega hoolealustega töötavad tegevusjuhendajad, kes ei ole läbinud kohustuslikku täiendkoolitust. Ka ei tohiks väljaõppeta abihooldajaid jätta tööle üksinda, ilma hooldaja juhendava toeta. Kõigi voodite juures peaksid olema töötajate väljakutse seadmed. Järgida tuleb ravimite manustamise ja käitlemise nõudeid.

Hooldekodus Saaremaa Valss on võimalik üldhooldusteenust pakkuda 100 inimesele (kontrollkäigu ajal viibis üldhooldusteenusel 81 inimest). Ööpäevaringset erihooldusteenust saab 25 inimest (hooldekodus on 16 kohta ööpäevaringset erihooldusteenust vajavatele inimestele ja 9 kohta ööpäevaringset erihooldusteenust vajavatele sügava liitpuudega inimestele). Elanikud on majutatud neljal korrusel asuvatesse magamistubadesse. Hooldekodus töötab kolm õde, neist kaks osakoormusega (õde on kohal tööpäeviti, kokku 80 tundi nädalas).

Õiguskantsleri nõunikud tegid koos tervishoiuekspertidega ringkäigu hooldekodu ruumides, tutvusid asutuse dokumentidega ning vestlesid töötajate ja elanikega.

1. Olmetingimused ja teenuse kvaliteet

Hooldekodu ruumid on tänapäevased ja varustatud vajalike abivahenditega. Pesuruumid on avarad, mis võimaldab lamajate pesemiseks kasutada raame. Hoone on ligipääsetav liikumisraskustega inimestele: olemas on kohandatud kaldteed, invatualetid ja koridorides käsipuud. Liikumise teeb mugavamaks ka see, et magamistubade ja pesuruumide ustel ei ole lävepakke. Siiski jäi silma õuealale viiva välisukse lävepakk, mille ületamine võib ratastooliga liikujalt nõuda pingutust. Välisuks on nupuga automaatselt avatav. Hoones on kaks lifti. Suurem neist mahutab ka raami/voodit ja sellega saab liikuda kuni kolmanda korruseni.

Magamistoad on ühe- kuni neljakohalised. Üldjuhul [tuleb](#) hooldekodu elanikke majutades eelistada ühe- või kahekohalisi magamistube. Erihooldusteenuse osakonnas [on lubatud](#) magamistuppa majutada kuni kaks erihoolekandeteenust saavat samast soost inimest. Neljandal korrusel asus läbikäidav magamistuba (tuba nr 407), milles elasid kaks meest ja kaks naist. Erihoolekandeteenust saavate inimeste majutamine neljakohalisse magamistuppa ei ole kooskõlas [tervisekaitseõuetega](#). Ühes toas võivad üldjuhul elada samast soost inimesed. Toas oli küll võimalik meeste ja naiste ala eraldada voldikuksega, kuid selline lahendus, kus inimene peab oma tuppa pääsemiseks liikuma läbi teise magamistoa, ei ole sobiv.¹

Õiguskantsler palub inimeste majutamisel arvestada, et hooldekodu on seal elavate inimeste kodu. Läbikäidav magamistuba ei pruugi tagada selle elanikele piisavat eraldatust. Privaatsuse tagamise vajalikkust on rõhutatud ka [erihoolekandeteenuste kvaliteedijuhises](#).

Hea näitena võib esile tuua tubadesse paigaldatud vahekardinate kasutamist, mis võimaldavad inimestele rohkem privaatsust (eeskätt potitooli kasutamisel ja hügieenitoimingute tegemisel, ka mähkmete vahetamisel). Vahekardinaid ei kasutata siiski kõigis tubades ja seetõttu palub õiguskantsler ka neis ruumides jälgida, et inimestel oleks võimalik hügieenitoiminguid teha [privaatselt](#) (nt vajadusel kasutada sirmi).

Dokumentidest ilmnes, et hoolealuseid, kes ei ole võimelised end ise pesema, pestakse üldjuhul kord nädalas. Samas selgus, et mitmel juhul oli inimesi pestud kümne päeva ja isegi pikema aja tagant (erihoolekande osakonnas). See ei ole piisav. Lisaks igapäevastele hügieenitoimingutele tuleb hooldekodu elanikke üle keha pesta vähemalt kord nädalas. See aitab ära hoida naha- ja nahaaluskudede infektsioonide teket. Sama sagedasti tuleb [tervisekaitseõuete](#) kohaselt vahetada ka voodipesu.

On hea, et hooldekodu esimesele, teisele ja kolmandale korrusele on abi kutsumiseks paigaldatud töötajate väljakutse süsteem. Silma jäi, et kõigi voodite juures kutsungisüsteemi ei olnud ja mõned seadmed ei olnud töökorras (nöör oli katki või eemaldatud). Tõhus abi kutsumise süsteem aitab tagada, et inimeste abivajadust märgatakse õigeaegselt. Elanike turvalisuse huvides oleks hea, kui kutsungisüsteem oleks töökorras ning kui kutsungiseadmed oleksid kõigis osakondades ning iga voodi juures.

Esimesel korrusel ei ole sageli ühtegi hooldustöötajat. Seal elavaid hoolealuseid käib kontrollimas kolmanda korruse hooldaja. Seetõttu on abivajadusest teavitamiseks töötajate appikutsesüsteem sellel korrusel iseäranis oluline. Kutsungisüsteemi kasutamisel süttib tuli ja kõlab kutsungiheli esimese korruse koridori seinal asuval puldil. Teistel korrustel kõlab kutsungiheli vaikselt. Kui

---

¹ Hooldekodu juhataja selgitas 11.04.2022 e-kirjas, et toas nr 402 elanud kaks inimest majutati teise magamistuppa.

samal korraldusel ühtegi töötajat ei ole, siis ei pruugi hooldajad kutsungit märgata ja õigeaegselt reageerida. Hooldajad ei pruugi alati ka abivajaja hõikumist kuulda, eriti õhtuti ja öösi, kui töötajaid on majas vähem. Elanike turvalisuse huvides oleks hea, kui esimese korruse elanike kutsungid oleksid tõhusamalt jälgitavad.

Üldhooldusteenust saavatele inimestele on koostatud hooldusplaanid ja ööpäevaringset erihooldusteenust saavatele hoolealustele tegevusplaanid. On kiiduväärne, et plaanide koostamisse on kaasatud kõik hoolealusele olulised inimesed: lähedased, meditsiinipersonal, tegevusjuhendajad, hooldajad jt. Sotsiaalhoolekande seaduse ([SHS](#)) § 21 lõike 5 järgi peab hooldusplaanid üle vaatama ja inimeste seisundit hindama vähemalt üks kord poolaastas. Mitme inimese hooldusplaanid olid nõuetekohaselt üle vaatamata, kuigi plaanide uuendamise tähtaeg oli juba möödunud.

Õiguskantsler palub hooldusplaanide ülevaatamisele rohkem tähelepanu pöörata. Peale selle palub õiguskantsler jälgida, et hooldus- ja tegevusplaanid oleksid hooldajatele ja tegevusjuhendajatele kättesaadavad. Kõik töötajad ei osanud kontrollkäigu ajal öelda, kas nad on plaanidega tutvunud ja kust neid leida võiks.

Hooldekodu on koostanud huvitegevuste nädalakava, mille alusel planeeritakse tegevusi. Erihooldusteenuse osakonna elanikega tegelevad selle osakonna tegevusjuhendajad. Üldhooldusteenust saavad inimesed on kahe tegevusjuhendaja hoole all, nende ülesanne on pakkuda elanikele mõtestatud ajaveetmise võimalusi, trennida hoolealuste kognitiivseid oskusi ja aidata neid jalutama, inimestega võimelda ja korraldada suuremaid üritusi. Iga nädal toimub lauluring, juturing ja võimlemine. Organiseeritakse ka pallimängu, joonistamist, mängitakse lauamänge ning loetakse üheskoos ajalehte ette. Käiakse ka ühiselt õues, ent seda on hooldekodu elanike sõnul vähemaks jäänud, sest pole enam nii palju töötajaid, kes inimesi õueminekul aitaksid. Hooldekodus on ka väike raamatukogu.

Huvitegevuste korraldus jättis hea mulje. Ka huvitegevuses osalevad inimesed kiitsid hooldekodu pakutavaid võimalusi. Siiski jäi silma, et paljud hooldekodu elanikud ei ole ühistegevusest huvitatud. Nende kaasamiseks tuleks rohkem vaeva näha. Meestele huvi pakkuvat tegevust ning aktiivset ja tööoskusi kujundavat tegevust on vähe. Mõned erihoolekandeteenust saavad inimesed kasutasid kaitstud töötamise võimalusi.

Lamavate inimestega hooldekodus regulaarselt ei võimelda. Lamajatele on regulaarne võimlemine väga oluline: see aitab säilitada liigeste liikuvust, lihaste tugevust ja ennetada tüsistusi, mida põhjustab pikaajaline lamamine. Liikumisvaegusest põhjustatud probleemide ennetamiseks tuleb rohkem aktiveerida ka piiratud liikumisvõimega inimesi.

Erihoolekande osakonnas elavatele inimestele on keerulisem tegevust leida. Osakonnas on palju individuaalset lähenemist vajavaid hoolealuseid, kes ei ole alati võimelised osalema grupitegevuses. Samuti ei ole ühistegevuste ruum väga suur. Hea oleks, kui huvi- ja teraapilisi tegevusi saaks pakkuda ka individuaalselt või väiksemas grupis.

Kontrollkäigul jäi kahtlus, et mõnd inimest on seotud rihmaga ratastooli külge, et takistada tema uitama minekut. Kui tekib vajadus mõnda inimest istumisel toetada, võib selleks kasutada spetsiaalseid abivahendeid (st vastavaid selleks mõeldud keha kinnitusrihmu või kinnistusveste). Üldhooldekodus elava inimese mehaaniline ohjeldamine liikumise ja liigutuste ulatuse piiramiseks ei ole lubatud ka siis, kui selleks kasutatakse laia tugivööd. Kui on oht, et inimene võib

segadusseisundi tõttu uitama minna, siis tuleb talle tagada tema abivajadusele vastav abi ja järelevalve.

Kontrollkäigul kogutud teabest selgus, et vähemalt ühele elanikule on kehtestatud suhtlemispiirangud. See tähendab, et kõiki külalisi tema juurde ei lubata ja kõiki telefonikõnesid ei ühendata. Samuti on hooldekodu võtnud inimese nõusolekuta hoiule tema kasutuses olnud mobiiltelefoni.

Kui asi võetakse hoiule selle omaniku tahte vastaselt, on tegemist [Eesti Vabariigi põhiseaduse](#) §-s 32 sätestatud omandiõiguse piiramisega. [SHS](#) ei anna üldhooldusteenuse osutajale õigust võtta inimesele kuuluvat asja hoiule tema tahte vastaselt. SHS-i seletuskirjast selgub, et Riigikogu ei ole teadlikult soovinud sellist õigust teenuseosutajale anda². Niisiis ei tohi hooldekodu elaniku nõusolekuta tema telefoni hoiule võtta.³ Hooldekodu võib sisekorraeskirjas kehtestada külastuste ja helistamise reeglid.⁴ Samas ei ole üldhooldusteenuse osutajal õigust piirata inimeste ringi, kellega hooldekodu elanik soovib suhelda, sest sellega riivatakse inimese õigust eraelu puutumatusse ([Eesti Vabariigi põhiseaduse](#) § 26). Üksnes hooldekodu elanikul endal on õigus keelduda külalisega kohtumisest või telefonikõne vastuvõtmisest.

Hooldekodus on olemas mitmesugused abivahendid, et inimeste pidev tõstmine ei seaks ohtu töötajate tervist. Kontrollkäigul ilmnnes, et hooldekodus on olemas ka tõstuk, kuid väiksemates tubades ei ole piisavalt ruumi sellega tegutseda. Töötajaid on koolitatud tõstukit kasutama, kuid kõigi hoolealuste puhul seda teha ei saa. Puudust tunti väiksemast tõstukist, mida saaks igapäevaselt kasutada ka väiksemates tubades, et aidata inimest voodist püsti tõsta.

2. Töötajate arv ja kvalifikatsioon

Selleks et tagada nõuetekohane teenus ([SHS](#) § 100 lg-d 1 ja 2, § 20 lg 1 ja 2), peab erihooldusteenust ja üldhooldusteenust osutavas hooldekodus olema piisavalt töötajaid.

Kui ööpäevaringset erihooldusteenust osutatakse sügava liitpuudega psüühikahäirega inimestele⁵, peab teenuseosutaja tagama, et 15 teenust saava inimesega tegeleks vähemalt üks tegevusjuhendaja ([SHS](#) § 104 lg 2). Teistele ööpäevaringsel erihooldusteenusel olevatele inimestele tuleb tagada ühe tegevusjuhendaja kohalolek 30 hooldekodu elaniku kohta ([SHS](#) § 104 lg 1). Seadus näeb ette, et olenevalt inimeste vajadustest peab olema väljaspool ööaega tööl veel vähemalt üks tegevusjuhendaja. Seadus sätestab siiski vaid miinimumnõude, teenuseosutaja peab töötajate arvu planeerides lähtuma inimeste tegelikest järelevalve- ja juhendamisevajadustest.

Päevasel ajal on hooldekodu neljandal korrusel asuvas erihoolduse osakonnas töötajaid rohkem, kui miinimumnõuded ette näevad. Tavapäraselt on tööl kolm või neli tegevusjuhendajat. Hooldekodu töökorraldust, suurt hooldus- ja tähelepanuvajadust ja pidevat intensiivset järelevalvet vajavate hoolealuste eripära silmas pidades jäi siiski kahtlus, kas olemasolevast personalist alati piisab.

---

² Vt sotsiaalhoolekande seaduse [seletuskiri 98 SE](#), lk 13–14.

³ Vt ka õiguskantsleri 02.11.2017 [kontrollkäik](#) Lõuna-Eesti Hooldekeskus AS-i Kose Kodusse (lk 8).

⁴ Vt ka õiguskantsleri 04.11.2021 [järelkontrollkäik](#) OÜ Häcke Kohtla-Järve Hooldekodusse (lk 3).

⁵ Alates 08.05.2022 on teenuse nimetuseks ööpäevaringne erihoolekandeteenus äärmusliku abi- ja toetusvajadusega inimesele.

Piinamise ja Ebainimliku või Alandava Kohtlemise või Karistamise Tõkestamise Euroopa Komitee on seisukohal⁶, et kui töötajaid on vähe, satuvad nad liiga suure pingega alla, mis võib ohustada nende tervist ning mõjutada ka hoolealuste heaolu. Erihoolekande osakonna hoolealused vajavad palju tähelepanu ja individuaalset lähenemist ning seetõttu on töötajate töökoormus suur. Iseäranis neil päevadel, kui töö on vaid kolm tegevusjuhendajat. Selleks et pakkuda kõigile erihoolekande osakonna inimestele nende vajadustele sobivat teenust ning kaasata võimalikult palju hooldekodu elanikke tegevustesse, mis aitavad parandada ja säilitada nende iseseisvat toimetulekut, on vaja rohkem tegevusjuhendajaid. Tegevusjuhendajatel napib aega, et elanikega individuaalselt tegelda (juhendada tööoskuste harjutamisel, enese hooldamise, eluks vajalike igapäevaoskuste säilitamisel ja õppimisel) ning samal ajal tagada kõigi hoolealuste turvalisus ja heaolu. Näiteks kui mõne inimesega plaanitakse õue minna, peab töötajaid jaguma nii õue minejate kui ka osakonda jäävate hoolealuste juurde. Erihoolekande osakonnas elavaid inimesi ei saa jätta omapäi, sest see on ebaturvaline.

Õhtusel ja öisel ajal (olenevalt graafikust alates kella 18-st või 19-st) jääb erihoolekande osakonda tavaliselt vaid üks tegevusjuhendaja. See tähendab, et 25 hooldekodu elanikku (sh 9 sügava liitpuudega inimest) valvab vaid üks tegevusjuhendaja, seega ei ole täidetud [SHS](#) § 104 lõikes 2 ööpäevaringse erihooldusteenuse osutamisele sätestatud miinimumnõuet. Ka õhtusel ja öisel ajaks peaks osakonnas olema vähemalt kaks tegevusjuhendajat.

Hooldekodu kolmandal ja teisel korrusel asuvates üldhooldusteenuse osakondades töötab päevasel ajal kolm hooldajat. Tööl on ka abihooldaja/puhastusteenindaja, kes abistab muu hulgas inimesi söömisel ja voodipesu vahetamisel. Õhtuti ja öösiti (tavapäraselt 19.00–07.00) on nii teisel kui ka kolmandal korrusel tööle üks hooldaja. Tööpäeviti tegeleb üldhooldusteenust saavate inimestega ka kaks tegevusjuhendajat. [Seadus](#) ei kehtesta, kui palju peab üldhooldusteenust osutavates hooldekodudes olema töötajaid, kuid hooldekodud peavad arvestama sellega, et hooldajad jõuaksid ära teha kõik hooldusplaanis määratud hooldustoimingud ning anda hooldekodu elanikele muud vajalikku abi.

Piisava töötajate hulga määramisel tuleb silmas pidada, kui palju on hooldekodus kohti, milline on elanike abivajadus ning hoone, territooriumi ja asutuse eripära. Töötajaid peab olema piisavalt, et ükski hooldekodu elanik ei jääks abita ning et hooldustoiminguid ning juhendavaid tegevusi jõutaks teha vastavalt hooldekodu elanike abivajadusele. Kontrollkäigul ilmnes, et personalipuudus annab tunda siis, kui on vaja kedagi osakonnast (ka õue) välja saata. Samuti siis, kui hoolealuseid pestakse, ning õhtusel ja öisel ajal, kui hooldaja on osakonnas tööle üksinda. Hooldajatel ei ole piisavalt aega, et lamavate hoolealustega võimelda ja liikumisel rohkem abi vajavaid inimesi õue jalutama aidata.

Suur osa üldhooldusteenuse osakonna elanikke vajab abi pesemisel ja muudes hügieenitoimingutes. Paljud neist kasutavad mähkmeid. Töötajad vajaksid abijõudu, et lamajate hooldusega hõlpsamini toime tulla. Näiteks kahekesi on hoolealust tõsta lihtsam kui üksinda. Seetõttu võiks ka teise ja kolmanda korruse osakondades olla õhtuti ja öösiti tööle rohkem hooldustöötajaid.

Esimesel korrusel ei ole pidevalt ühtegi hooldajat, selle korruse elanike eest hoolitseb kolmanda korruse töötaja. Kontrollkäigu ajal elas esimesel korrusel viis inimest. Kuigi esimesele korrusele on personali sõnul majutatud paremini hakkama saavad inimesed, on siiski tegemist abivajajatega. Üldhooldusteenus on mõeldud inimestele, kes ei suuda kodustes tingimustes iseseisvalt toime tulla

⁶ Vt CPT [Bulgaaria 2020. a visiidi raport](#), p 31, [Serbia 2015. a visiidi raport](#), p 201, [Serbia ja Montenegro 2004. a visiidi raport](#), p 186.

([SHS](#) § 20 lg 1). Eraldi paiknevas üksuses (nt teisel korrusel) viibival töötajal on keeruline vastutada järelevalveta elanike turvalisuse eest. Ka seda tuleks töötajate arvu planeerides arvestada.

Hooldekodu elanike huve ja psüühikahäiretega inimeste eripärast hooldus- ja abivajadust silmas pidades on hooldekodude töötajatele kehtestatud spetsiifilised koolitusnõuded. Töötajad selgitasid, et hariduse omandamist peetakse oluliseks ning paljud töötajad on ka vajalikku koolitust saanud. Majandustegevuse registri andmetel ei vasta siiski kõigi hooldekodu erihoolduse osakonna tegevusjuhendajate kutsekvalifikatsioon [SHS](#) §-s 86 ja selle alusel sätestatud nõuetele, sest sügava liitpuudega inimesega tööks nõutava täiendkoolituse on läbinud vaid viis hooldekodu tegevusjuhendajat (kontrollkäigu ajal kehtinud [SHS](#) § 86 lg 6, alates 01.05.2022 sotsiaalkaitse ministri määruse [§ 2 lg 4](#)). Seetõttu on õhtusel ja öisel ajal jäetud sügava liitpuudega inimeste eest hoolitsema ka need tegevusjuhendajad, kes pole nõutavat täiendkoolitust läbinud (nt 01.11.2021, 03.11.2021, 06.11.2021, 07.11.2021, 09.11.2021 vahetused).

Hooldekodu hooldajad vastavad [SHS](#) § 22 lõikes 4 sätestatud ettevalmistusnõuetele. Hooldekodu elanike ja töötajate huvides on, et kõigil töötajatel oleks väljaõpe, sest see aitab olulisel määral kaasa kvaliteetse hoolekandeteenuse osutamisele. Mitmel juhul oli ettevalmistusnõueteta abihooldustöötajale pandud tööülesannete täitmisel suurem vastutus, kui seadus lubab. Abihooldustöötajat peab juhendama hooldustöötaja ([SHS](#) § 22 lg 3). Töögraafikute põhjal võis aga järeldada, et mõnikord on abihooldustöötaja õhtusel ja öisel ajal oma korrusel üksinda (nt 23.10.2021, 18.11.2021 vahetused). Nõnda ei tohiks see olla, sest abihooldustöötaja tööülesannete täitmist peaks alati vahetult juhendama hooldustöötaja. Sellisena on näinud abihooldustöötaja ülesandeid ka Riigikogu⁷. Abihooldustöötaja ei ole täitnud hooldustöötaja ettevalmistusnõudeid. Sestap mõjutab selline töökorraldus ka hooldusteenuse kvaliteeti.

Hooldekodu kõigi hooldustöötajate andmeid ei ole majandustegevuse registrisse kantud (puudusid kümnekonna hooldustöötaja andmed). Teenuseosutaja peab tagama, et registris kajastuksid õiged andmed (majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse ([MSÜS](#)) § 30 lg 5) ning et need andmed esitataks registripidajale esimesel võimalusel ja õigeaegselt.

Õiguskantsler palub hoolitseda selle eest, et hooldekodus oleks kogu aeg tööl piisavalt hooldajaid ja tegevusjuhendajaid, et kõigi elanike vajadustele vastavad toimingud saaksid tehtud ja abi oleks tagatud õigel ajal. Õiguskantsler tunnustab hooldustöötajate ja tegevusjuhendajate väljaõppe toetamist ning soovib koolitusi võimaldada ka edaspidi.

3. Ravimite käitlemine ja manustamine

Hooldekodus jagavad raviskeemi järgi retseptiravimeid ravimidosaaatoritesse õed. Kasutatakse ka apteegi personaalse pakendamise teenust. Nii saadetakse hoolealustele ravimid raviskeemi järgi dooside kaupa ja eelpakendatult. Elanikke aitavad ravimite võtmisel tegevusjuhendajad ja hooldajad. Mõnikord peavad nad otsustama ka rahutule elanikule vajadusel võtmiseks määratud retseptiravimi manustamise üle. Näiteks oli nii II, III kui ka IV korruse ravimikappides vajadusel võtmiseks näidustatud ravimeid (Valocordin Diazepam, Haloperidol, Kventiax). Mõnele neist ravimitest oli märgitud juhis „ägestumise korral“.

Vajaduspõhiselt antavate ravimite manustamine dokumenteeritakse nii osakonna infovahetuse päevikutes kui ka inimeste terviselehtedel, kuid mitte iga kord. Seetõttu ei ole alati selge, kes

⁷ Vt sotsiaalhoolekande seaduse [seletuskiri 98 SE](#), lk 25–26, ja sama eelnõu [esialgne seletuskiri](#), lk 23.

otsustas, et ravimi andmine on põhjendatud. Vajadusel võtmiseks olid nimeliselt valmis pandud ka ravimid, mida nende inimeste raviskeemis ei olnud (Valocordin Diazepam, Haloperidol, Kventiax, Tramadol). Ka on dokumenteeritud Valocordin Diazepami andmist hoolealustele, kellele arst seda välja kirjutanud ei ole.

[Põhiseaduse](#) §-dest 16 ja 28 tulenev õigus elu ja tervise kaitsele tähendab ka seda, et retseptiravimite manustamise kohta peab tegema otsuse vajaliku väljaõppega spetsialist. Ravimid – eriti retseptiravimid – võivad oskamatul kasutamisel (sh nende koos- ja kõrvalmõjude tõttu) ohustada inimese elu ja tervist. Seetõttu peab retseptiravimi andmise üle otsustama selleks vajaliku koolituse saanud tervishoiutöötaja (nt õde), kes vastutab ka selle eest, et ravimi võtmine oleks põhjendatud. Hooldekodus võib retseptiravimit anda vaid siis, kui arst on selle välja kirjutanud.

Kui inimene ei pea mõnd ravimit võtma pidevalt, vaid arst on selle ette näinud üksnes vajaduse korral (nt haiguse ägenemisel), tuleb silmas pidada kaht asjaolu. Esiteks peab olema võimalik kontrollida, kas ravimi manustamine oli põhjendatud. Tervishoiuteenuse osutaja (nt õde) peab seisma selle eest, et ka arst saaks vajaduse korral antava ravimi manustamist tagantjärele kontrollida (nt mis asjaoludel pidi ravimit andma). Korrektne dokumenteerimine aitab välistada ohtu, et inimesele antakse ravimeid ilma meditsiinilise näidustuseta hoopis mõnel muul (lubamatul, nt ohjeldamise) eesmärgil. Teiseks, retseptiravimi manustamise üle tohib otsustada vaid tervishoiutöötaja (nt õde), mitte hooldaja või tegevusjuhendaja. Hooldaja ja tegevusjuhendaja võib jagada ravimeid, mis kuuluvad arsti määratud raviskeemi ning mille jagamisel ei tule iga kord hinnata ravimi andmise vajadust.

Õiguskantsler palub tagada, et nii-öelda vajaduse korral antavate retseptiravimite üle peetaks arvestust sellisel viisil, et oleks selge, millise raviskeemi järgi inimesele ravimit anti ning kes ja mis põhjusel otsustas seda teha. Retseptiravimi manustamise vajaduse üle peab otsustama selleks vajaliku koolituse saanud tervishoiutöötaja ning see tuleb dokumenteerida nõnda, et oleks võimalik tagantjärele kontrollida arsti pädevuseta tervishoiutöötaja tegevust.

Õdede tööruumi ravimikapis oli ravim (Valocordin Diazepam), millel ei olnud inimese nime. Õe sõnul oli see määratud hooldekodust lahkunud hoolealusele. II ja III korruse ravimikappides leidis ka selliseid ravimeid, mille pakendil oli inimese nimi maha kriipsutatud ja uus asemele kirjutatud (Haloperidol, Valocordin Diazepam). Ka oli ühel ravimipakendil juhis, et seda võib anda ka teisele hoolealusele. III korruse ravimikapis oli topsik kirjaga „kasutamata ravimid“, milles olid erinevad tabletid, mille päritolu ja otstarbe kohta ei osanud hooldajad selgitusi anda. Mõned neist võisid olla ravimid, mis olid jäänud hoolealustele andmata.

Ohutuse tagamiseks on soovitatav igale ravimipakendile teha märge selle kohta, kelle ravimiga on tegemist. Iga retseptiravimi puhul peab saama kindlaks teha, kellele see on määratud. Ravimite käitlemisel tuleb hoolekandekeskusel lähtuda muu hulgas sotsiaalministri 17.02.2005 määruses nr 20 „[Ravimialase arvestuse eeskirjad tervishoiuteenuse või veterinaarteenuse osutamisel ning hoolekandeesutuses](#)“ sätestatud nõuetest. Arsti välja kirjutatud ravimit võib anda vaid sellele inimesele, kellele arst on selle määranud. Nimeliselt markeerimata pakenditega ravimid võivad tekitada ravimite kuritarvitamise ohtu.

Tarbetud ravimid (nt mõne lahkunud hooldekodu elaniku ravimid või raviskeemi muutmise tõttu üle jäänud ravimid) tuleb nõuetekohaselt [hävitada](#). Ravimijääkide kogumine ei ole põhjendatud, sest nii võib samuti tekkida ravimite kuritarvitamise oht.

Õiguskantsler palub tagada, et nii-öelda vajaduse korral antavate retseptiravimite üle peetaks arvestust. Nii on selge, millise raviskeemi järgi inimesele ravimit anti ning kes ja mis põhjusel otsustas seda teha. Retseptiravimi manustamise vajaduse üle peab otsustama selleks vajaliku koolituse saanud tervishoiutöötaja ning see tuleb dokumenteerida nõnda, et oleks võimalik arsti pädevuseta tervishoiutöötaja tegevust tagantjärele kontrollida. Ravimeid peab käitlema nõuetekohaselt.

4. Koroonaviiruse leviku tõkestamine

Hooldekodul on olnud hea koostöö kohaliku haigla infektsiooninõustajaga, kellega on läbi arutatud koroonaviiruse SARS-CoV-2 leviku tõkestamiseks vajalikud [ettevaatusabinõud](#) ning töötajatele on tegutsemisjuhised teada. Hooldekodul on ka nakkuspuhanguga toimetulekust saadud tegutsemiskogemus. Paljud töötajad ja enamik elanikke on vaksineeritud.

Töötajad teavad, kuidas nakkusohu korral luua hoones erinevaid tsoone. Isikukaitsevahendite tagavara on olemas ning töötajaid on õpetatud neid vahendeid kasutama. Ennetava meetmena testiti töötajaid koroonaviiruse suhtes iga nädal.

Külastusvõimalusi oli hooldekodus piiratud. Külastuse pidi ette registreerima ja külastusajaks oli määratud kuni 30 minutit (kuni kaks külastajat üheaegselt). Kasutama pidi isikukaitsevahendeid ning lähedasega kohtuda võis nii õuealal kui ka hooldekodu fuajees. Erandjuhtudel arutati juhatajaga läbi, millised on kohtumise võimalused (nt lamava hoolealusega kohtumiseks). Nõuti ka tervisedeklaratsiooni täitmist. On hea, et lähedased saavad [külastamise korda](#) puudutava info leida hõlpsasti hooldekodu veebilehelt.

Hoolealustele võib saata pakke. Inimesed saavad lähedastele helistada osakonna telefoniga, aga mitmel hoolealusel on ka isiklik telefon. Vajaduse korral aitavad hooldajad inimeste mobiiltelefone laadima panna. Osakondade [kontakttelefonid](#) leiab veebilehelt.

Hooldekodus pakuti ka Skype'i kaudu veebikõne pidamise võimalust, kuid huvi selle vastu oli väike. Hooldekodul on tahvelarvuti ja kui inimene soovib, aitavad hooldekodu töötajad tal lähedastega ühendust pidada ka veebikõne vahendusel.

Kuigi lähedaste külastused hoolekandeesutusse võivad mõningal määral suurendada koroonaviiruse leviku riski (näiteks on olnud probleeme lähedastega, kes on eiranud maskikandmise kohustust), peavad hooldekodu elanikud lähedastega suhtlemise võimalust äärmiselt oluliseks. Iseäranis tähtis on see olukorras, kus külastamisvõimalused on pikka aega olnud piiratud ning pole ka teada, millal olukord märgatavalt paraneda võiks. Sellises olukorras lasub hoolekandeesutusel varasemast suurem vastutus luua inimestele lähedastega suhtlemise võimalusi. Mida pikemalt piiratakse lähedastega kohtumisi, seda rohkem tuleb pakkuda alternatiivseid suhtlusvõimalusi (vt ka Viljandi Haigla Hoolekandekeskusesse tehtud [kontrollkäigu kokkuvõtte](#), p 8). On hea, et hooldekodus Saaremaa Valss on seda arvestatud ning ettevaatusabinõusid järgides võimaldatud inimestel lähedastega kohtuda.

5. Tervishoiueksperti hinnang

Kontrollkäigule kaasatud tervishoiueksperti arvamuse koopia on lisatud käesolevale kirjale. Tervishoiueksperti arvamuses toodud tähelepanekute ja soovitude osas palun kujundada

hooldekodul oma seisukoht ning edastada see õiguskantslerile koos vastustega kirjas toodud tähelepanekute kohta.

Teie seisukohta ootan võimalusel hiljemalt 01.08.2022.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Lisa: Tervishoiueksperti arvamus 5 lehel

Koopia: Sotsiaalministeerium, Sotsiaalkindlustusamet, Raviamet, Saaremaa Vallavalitsus